

Acil Yardım ve Afet Yönetimi Lisans Programlarında Yürütülen Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği Derslerinin İncelenmesi

[Examination of Quality and Patient Safety Courses Conducted in Emergency Aid and Disaster Management Undergraduate Programs]

[ID](#) Ali Arslanoğlu¹; [ID](#) Emel Kandaş²

¹ Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Sağlık Yönetimi ABD, İstanbul, Türkiye,

² Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi ABD İstanbul, Türkiye

Sorumlu Yazar / Correspondence Address:

Emel Kandaş

Sağlık Bilimleri Üniversitesi, Hamidiye Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Sağlık Yönetimi Bölümü İstanbul, Türkiye

E-mail: emellzeybek@hotmail.com

Geliş tarihi / Received: 11.10.2023

Revizyon tarihi / Revised: 10.03.2024

Kabul tarihi / Accepted: 12.03.2024

Elektronik yayım tarihi: 26.03.2024

Online published

Anahtar Kelimeler / Keywords: Hasta Güvenliği, Acil Yardım ve Afet Yönetimi Eğitimi, Sağlık Hizmetlerinde Kalite Yönetimi. / Patient Safety, Emergency Relief and Disaster Management Education, Quality Management in Health Services

Kısaltmalar / Abbreviations: Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), Yüksek Öğretim Kurulu (YÖK)

Künye / Cite this article as: Arslanoğlu A, Kandaş E. Examination of quality and patient safety courses conducted in emergency aid and disaster management undergraduate programs. *J Emerg Aid Disaster Science*. 2024;4(1):9-14.

Copyright holder Journal of Emergency Aid and Disaster Science

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License. This is an open Access article which can be used if cited properly.

Özet

Giriş: Yaşanan afetlerden ülkelerin en az seviyede etkilenmesi için afet yönetim sisteminin iyi şekilde oluşturulması gerekmektedir. Afet sürecinde görev alma gönüllülük işi değil profesyonel bir iş olmak zorundadır. Profesyonellik için öncelikle iyi bir eğitim gerekmektedir. Afet sonrası sunulan sağlık hizmetiyle hastaların memnuniyeti ve güvenliği ön planda tutulmalıdır. Sağlık hizmetleri sunumunda kalite, hasta ve çalışan güvenliği öneminin, sağlık hizmeti vermeye başlandıktan sonra değil lisans öğrenimi sırasında öğrenilmesi üzerine durulmaktadır.

Amaç: Bu çalışma, YÖK'e bağlı vakıf ve devlet üniversitelerinin Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programının müfredatında yer alan Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği üzerine olan derslerin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

Yöntem: Araştırma tanımlayıcı tipte epidemiyolojik bir araştırmadır. Çalışmanın evrenini YÖK'e bağlı tüm üniversiteler, örneklemini ise bu üniversitelere bulunan Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programlarını oluşturmaktadır. Araştırmacılar tarafından oluşturulan değerlendirme formu, veri toplama aracı olarak kullanılmıştır.

Bulgular: Çalışmada YÖK'e bağlı tüm üniversitelerin Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programının %81,25'inin müfredatında Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği ile ilgili dersin var olduğu belirlenmiştir.

Sonuç: Türkiye'de Acil Yardım ve Afet Yönetimi eğitimi lisans programlarının birçoğu, yeterliliğe dayalı bir müfredat tasarımı ile Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği altında bir eğitim sunmaktadır.

Abstract

Introduction: In order for countries to be least affected by disasters, the disaster management system must be well established. Taking part in the disaster process must be a professional job, not a volunteer job. For professionalism, first of all, a good education is required. Patients' satisfaction and safety should be prioritized with the health services provided after the disaster. The emphasis is on learning the importance of quality and patient and employee safety in the provision of health services during undergraduate education, not after starting to provide health services.

Purpose: This study was conducted to examine the courses on Quality, Patient and Employee Safety in the curriculum of the Emergency Aid and Disaster Management undergraduate program of foundation and state universities affiliated with YÖK.

Method: The research is a descriptive type epidemiological research. The population of the study consists of all universities affiliated with YÖK, and the sample consists of the Emergency Aid and Disaster Management undergraduate programs offered in these universities. The evaluation form created by the researchers was used as a data collection tool.

Findings: In the study, it was determined that a course on Quality and Patient Safety was included in the curriculum of 81.25% of the Emergency Aid and Disaster Management undergraduate programs of all universities affiliated with YÖK.

Conclusions: Most of the undergraduate programs in Emergency Aid and Disaster Management education in Turkey offer training under Quality and Patient Safety with a competency-based curriculum design.

Afetlerin oluşum nedenleri; doğal, teknolojik ve insan kaynaklı etmenler olarak karşımıza çıkmaktadır. Farklı zaman dilimlerinde, afetlerin yaşandığı alanlarda karşılaşılan durumlar benzer şekilde gerçekleşmektedir. Fakat afetlerin etkileri her yerde benzer sonuçları doğurmamaktadır. Bunda ise en önemli etken insanların başlarına gelen olaydan çıkardığı sonuçlar ve afetlerin meydana geliş sıklığının farklı olmasıdır.¹

Afet oluşum riski yüksek olan bölgelerde, afetlerin gerçekleştiği zamanda ve hemen sonrasında daha fazla kişinin hayatını kurtarabilmek için afet oluşma tehlikesine karşı etkin bir planlama ve hazırlık yapılmalıdır². Afetlerle baş edebilmek ve afetler sonrası normal yaşama hızlı dönebilmek gerekli tedbirlerin alınması, olası senaryolar ve afetin etkileri üzerine yönelik çalışmalar ile mümkün olur³. Afet yönetimi; afetlere hazırlıklı olmaya, zararı azaltmaya ve bu afetlere tepki vererek toplulukları afet öncesi duruma hazırlamaya odaklanmaktadır⁴.

Son dönemlerde görülen afetlerin karmaşıklığı, afet sürecinin her basamağında çalışabilen, eğitilmiş sağlık profesyonelleri gerektirmektedir⁵. Ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde yaşanan ve 10 ili kapsayan afet bizlere müdahale ve yönetim konusundaki bilgi eksikliğinin, müdahale eden kişiler arasında karışıklık yarattığını ve yardım tepkisinin geciktiğini göstermiştir. Afet sürecinde görev alma gönüllülük işi değil profesyonel bir iş olmak zorundadır. Profesyonellik için öncelikle iyi bir eğitim gerekmektedir. Afet yönetimi alanındaki eğitimler, üniversite düzeyinde lisans ve lisansüstü olarak planlanan programın amaçlarına uygun şekilde çeşitli müfredat zenginliği ile verilmektedir⁶. Hasta güvenliği, sağlık hizmeti sunumu sırasında oluşabilecek hatalar sebebiyle hastalar ve hasta yakınları için olumsuz sonuçlanabilecek süreçleri ön görme ve hataları engelleme şeklinde tanımlanabilir⁷. Hasta güvenliğini tehdit eden her unsur, insan hayatının kaybına kadar gidebilen telafisiz sağlık sorunlarını doğurabilir⁸. Sağlık hizmeti veren kuruluşlarda kalite, genel olarak “sağlık hizmetleri sisteminin çeşitli öğelerinin, standartlara uygunluğu ya da mükemmellik derecesi” olarak tanımlanır⁹.

Ülkemizde kaliteli sağlık hizmeti sunumuna yönelik çabalar son yıllarda kalite alanında Sağlık Bakanlığı çatısı altında oluşturulan organizasyon yapısı ile birlikte, “Hasta ve Çalışan Güvenliğinin Sağlanması” ana teması ile yürütülen çalışmalar sonucunda sistemli bir hale gelmiştir. Sağlık hizmetlerindeki kalite ve akreditasyon çalışmalarının yaygınlaşması hasta güvenliği konusunda duyarlılığın artmasını hızlandırmıştır¹⁰.

Sağlık hizmetlerine yönelik uluslararası reformlar da büyük ölçüde kalite ve hasta güvenliğini iyileştirmeyi hedeflemektedir. Ülkeler bu konularda farklı çözümler üretirken ABD’de sağlık hizmeti sunanların daha iyi eğitilmesi vurgulanmaktadır¹¹. 2003 yılında Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından hazırlanan Sağlık Profesyonellerinin Eğitimi; “En Yüksek Kaliteye Uzman Köprü” adlı rapor, tüm sağlık çalışanlarının hasta merkezli bakımla ilgili sahip olması gereken yeterlilik ve becerileri, disiplinlerarası ekiplerde çalışma, kanıta dayalı uygulama yapma, kalite geliştirme ilkelerinin uygulanması ve bilişim teknolojilerinin kullanımı şeklinde tanımlanmaktadır¹². Hasta merkezli bakım, disiplinlerarası ve kanıta dayalı uygulama, kalite iyileştirme ve sağlık meslekleri eğitimine ilişkin bilgilere odaklanan bu rapor, bu alanlardaki içeriğin tüm sağlık profesyonellerinin eğitim programında yer almasının önemini vurgulamaktadır¹³. Sağlık hizmeti, doğrudan insan sağlığı ile ilgili olmakta ve hizmet sunumu sırasında istenmeyen hataların olumsuz sonuçlara yol açmaması için hizmet kalitesinin diğer hizmetlere oranla

daha yüksek kalitede olmasını zorunlu kılmakla birlikte hasta memnuniyetini de en üst düzeye çıkarmaktadır. Özellikle de afet durumlarında sunulan sağlık hizmet kalitesinin daha da iyi olması gerekmektedir. Afet sonrası topluluklara acil müdahale etme ve iyileşmelerine yardımcı olmaya odaklanıldığından sunulan sağlık hizmetiyle hastaların memnuniyeti ve güvenliği ön planda tutulmalıdır. Sağlık hizmeti sunumunda kalite, hasta ve çalışan güvenliğinin sağlanabilmesi için hasta ile birebir çalışmak zorunda olan ve mezuniyetleri sonrası kalite yönetim süreçlerinin içinde etkin rol almaları beklenen sağlık profesyonellerinin lisans eğitimleri sırasında kalite, hasta ve çalışan güvenliğine yönelik eğitim almaları ve bu konularla ilgili bilgi ve becerilerini geliştirmeleri gerekmektedir¹⁰.

Sağlık Bakanlığı sağlık hizmetleri sunumunda kalite, hasta ve çalışan güvenliği öneminin, sağlık hizmeti vermeye başlandıktan sonra değil lisans öğrenimi sırasında öğrenilmesi gerektiği üzerinde durmuş ve YÖK’e müfredata eklenmesi talebinde bulunmuştur. YÖK talebi inceledikten sonra 10.07.2019 tarihinde aldığı toplantı kararı ile söz konusu dersin lisans programlarının ders müfredatına eklenmesi için tavsiye kararını uygun bulmuş ve üniversitelere bu kararı bildirmiştir¹⁴. Bu çalışmada, Türkiye’de Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programında verilen “Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği” derslerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu çalışma, YÖK’e bağlı vakıf ve devlet üniversitelerinin Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programının müfredatında yer alan Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği derslerinin özelliklerinin incelenmesi amacıyla, tanımlayıcı tipte epidemiyolojik bir araştırmadır. Çalışma 15 Mart-30 Nisan 2023 tarihleri arasında yürütülmüştür.

Araştırmanın Evren ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini YÖK’e bağlı tüm üniversiteler, örneklemini ise bu üniversitelere bulunan Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programlarını oluşturmaktadır. Aynı üniversite bünyesindeki Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programlarının normal öğretim ve ikinci öğretim programları, ders içeriklerinin ve dersi veren kişilerin aynı olduğu tespitinden hareketle bir bütün olarak kabul edilerek çalışmaya tek bir program şeklinde dâhil edilmiştir.

Veri Toplama Aracı

Farklı çalışmalarda kullanılan değerlendirme formları örnek alınarak konuyla ilgili veri toplama aracı olarak bir “Değerlendirme Formu (Ek.1)” oluşturulmuştur.¹⁵ Veriler; üniversitenin adı, kalite ile ilgili dersin var olup olmadığı, dersin adı, zorunlu ya da seçmeli olması, Avrupa Kredi Transfer Sistemi (AKTS), yarıyılı, ders içeriği, dersin uygulama durumu, kullanılan öğretim yöntemleri, dersin dili ve dersi veren öğretim elemanının unvanı olmak üzere 11 ana başlıkta değerlendirilmiştir (Ek1).

Verilerin Toplanması

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi’nden (<https://istatistik.yok.gov.tr>) yararlanılarak 15 Mart- 30 Nisan 2023 tarihleri arasında sistemde kayıtlı olan, Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programında eğitim veren toplam 16 vakıf ve devlet üniversitesinin yer aldığı liste elde edilmiştir. Daha sonra liste kontrol edilerek, etkin olarak Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programında eğitim veren üniversiteler belirlenmiştir. Veriler,

Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliğine ilişkin dersi olan programların web sayfasından ders içerikleri incelenip Değerlendirme Formu'na aktarılarak toplanmıştır.

Verilerin Değerlendirilmesi

Verilerin analizinde, Microsoft Excel programı kullanılmıştır. Çalışmanın verileri tanımlayıcı (sayı ve yüzde) istatistikler kullanılarak değerlendirilmiştir.

Araştırmanın Etik Yönü

Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi ve üniversitelerin web sayfaları erişime açık olduğundan, herhangi bir etik kurul ve kurum izninin alınması gerekmemiştir.

BULGULAR

YÖK'e bağlı vakıf ve devlet üniversitelerinin Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programını on beşi devlet ve biri vakıf üniversitesi olmak üzere toplam 16 üniversitenin bünyesine aldığı görülmüştür. Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programı eğitimi veren 16 üniversitenin %93,75'inin devlet üniversitesi olduğu belirlenmiştir (Tablo1).

Tablo 1. Acil yardım ve afet yönetimi programı lisans eğitimi veren üniversitelerin mülkiyetlerine göre dağılımları

Özellikler		N	%
Üniversite Türü	Devlet Üniversitesi	15	93,75
	Vakıf Üniversitesi	1	6,25
Toplam		16	100,0

Tablo 2. Acil yardım ve afet yönetimi programı lisans eğitiminde dersi veren akademik personelin özelliklerinin dağılımı

Özellikler	Dersi Veren Akademisyenin Unvanı	Devlet Üniversitesi		Vakıf Üniversitesi		Toplam	
		N	%	N	%	N	%
Unvan	Profesör	2	5,88	0	0	2	5,55
	Doçent	7	20,59	0	0	7	19,44
	Dr. Öğr. Üyesi	4	11,77	0	0	4	11,11
	Öğretim Görevlisi	1	2,94	0	0	1	2,79
	Belirtilmemiş	20	58,82	2	100,0	22	61,11
Toplam		34	100,0	2	100,0	36	100,0

kilde planlanmış bilgi ve beceri temelli bir müfredat tasarımı farklı disiplinler arasındaki koordinasyon ve iş birliğini artırarak bu bölümlerden mezun olan bireylerden maksimum yararı sağlayabilir. Bu nedenle bu bölüm mezunlarından kendi disiplinleri özelinde standart bir müfredat ile eğitim ve öğretimi almaları beklenmektedir. Eğitim ve öğretim faaliyetleri Acil Yardım ve Afet Yönetiminin kapasite inşasının temellerini oluşturduğundan son yıllarda Türkiye'de afetlere karşı zarar görülebilirliği azaltma noktasında afet yönetimiyle ilgili eğitim öğretim faaliyetlerinde artan bir ivmenin olduğu görülmektedir.

Sağlık hizmeti sunumu sırasında sağlık kurumlarına bağlı çalışan sağlık profesyonellerinden tüm dünyada ve ülkemizde sağlık hizmetlerinde kalite, hasta ve çalışan güvenliğine yönelik standartlar doğrultusunda çalışmaları beklenmektedir. Bu bağlamda önemli bir noktada sağlık çalışanlarının, sağlık hizmeti sunumu esnasında değil lisans eğitimleri sıra-

Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programı eğitimi veren 16 devlet ve vakıf üniversitesinde okutulan kalite, hasta ve çalışan güvenliği dersinin konularını içeren 36 ayrı dersin olduğu tespit edilmiştir (Tablo2). Otuz altı dersin içerikleri incelendiğinde ise dersi veren akademik personelin %61,11'inin unvanı belirtilmediği sonucuna varılmıştır (Tablo3).

YÖK'e bağlı Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programı eğitimi veren 16 vakıf ve devlet üniversitesinin resmi internet sayfaları incelenmesinin sonucunda 13 üniversitenin ders programı verilerine ulaşılrken, 3 üniversitenin ders bilgilerine ulaşılamamıştır. Ders programı ve detayları yer alan 13 üniversitenin ders verileri incelendiğinde kalite, hasta ve çalışan güvenliğini içeren 7 farklı dersin mevcut olduğu tespit edilmiştir. Bahse konu inceleme neticesinde bu üniversitelerin %81,25'inin müfredatında kalite, hasta ve çalışan güvenliği ile ilgili derslerin hâlihazırda yer alan programlarında bulunduğunu görülmüştür. Bu derslerin %41,67'sinin uygulamasının olmadığı; derslerin içeriğine detaylı olarak bakıldığında ise kalite, hasta ve çalışan güvenliğini içeren konuların en çok %30,56 ile "İş Sağlığı Güvenliği" ve %27,78 ile "Acil Hasta Bakımı" derslerinin içeriğinde yer aldığı, programdaki bu derslerin en çok %23,53 ile 2'nci ve 3'üncü yarıyıldaki olduğu, %100'ünün Türkçe olarak verildiği ve en çok %35,3 ile 2 AKTS (Avrupa Kredi Transfer Sistemi) olduğu görülmektedir (Tablo4).

TARTIŞMA

Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programı için iyi bir şe-

şinde hasta ve çalışan güvenliği ile kalite konularını kapsayan derslerin eğitimini almalarının gerekliliğidir. Nitekim Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programının ders içeriği acil durum, acil yardım ve afet yönetimi şeklinde oluşturulurken her aşamasında sağlık hizmeti sunumu ve hizmet sırasındaki kalite, hasta ve çalışan güvenliği unsuru göz önünde bulundurulmalıdır.

Araştırmada Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programını toplam 16 vakıf ve devlet üniversitesinin bünyesine aldığı görülmüştür. Bazı üniversitelerde kalite, hasta ve çalışan güvenliği ile ilgili derslerin birden fazla bulunması sebebiyle incelenen ders sayısı dersin bulunduğu üniversite sayısından fazla olduğu görülmüştür. Ayrıca program müfredatında yer alan kalite, hasta ve çalışan güvenliği dersinin konularının farklı ders isimleri içinde yer aldığı saptanmıştır.

Sağlık üzerine eğitim veren farklı lisans programlarının müf-

Tablo 3. Acil yardım ve afet yönetimi programı lisans eğitiminde kalite ve hasta güvenliği dersine ilişkin bilgilerin dağılımı

Derse İlişkin Bilgiler	Devlet Üniversitesi		Vakıf üniversitesi		Toplam		
	%	N	%	N	%	N	
Dersin Müfredatta Bulunma Durumu	Var	12	80	1	100,0	13	81,25
	Yok	0	0	0	0	0	0
	Ulaşılamadı	3	20	0	0	3	18,75
Dersin Uygulaması*	Var	9	26,47	0	0	9	25
	Yok	15	44,12	0	0	15	41,67
	Belirtilmemiş	10	29,41	2	100,0	12	33,33
Derslerin İsimleri**	Yönetim ve Organizasyon	7	20,59	0	0	7	19,44
	Acil Hasta Bakımı	9	26,48	1	50	10	27,78
	Afetlerde Sağlık Yönetimi	2	5,88	1	50	3	8,33
	Tıbbi Atıkların Kontrolü	2	5,88	0	0	3	5,56
	İş Sağlığı ve Güvenliği	11	32,35	0	0	11	30,56
	Sağlık Kurumlarında Kalite Yönetimi	2	5,88	0	0	2	5,56
	Toplam Kalite Yönetimi	1	2,94	0	0	1	2,77
Zorunlu/Seçmeli Ders Sayısı	Zorunlu	24	70,59	2	100,0	26	72,22
	Seçmeli	10	29,41	0	0	10	27,78
Dersin Verildiği Yarıyıl	1.Yarıyıl	6	17,64	0	0	6	17,64
	2.Yarıyıl	8	23,53	0	0	8	23,53
	3.Yarıyıl	8	23,53	0	0	8	23,53
	4.Yarıyıl	4	11,77	0	0	4	11,77
	5.Yarıyıl	4	11,77	0	0	4	11,77
	6.Yarıyıl	2	5,88	0	0	2	5,88
	7.Yarıyıl	0	0	0	0	0	0
	8.Yarıyıl	2	5,88	0	0	2	5,88
Dersin Dili	İngilizce	0	0	0	0	0	0
	Türkçe	34	100,0	2	100,0	36	100,0
AKTS	2	12	35,3	0	0	12	35,3
	3	6	17,65	0	0	6	17,65
	4	4	11,76	0	0	4	11,76
	5	6	17,65	0	0	6	17,65
	6	2	5,88	0	0	2	5,88
	8	2	5,88	0	0	2	5,88
	10	2	5,88	0	0	2	5,88

*Bazı üniversitelerde Kalite, Hasta ve Çalışan Güvenliği ile ilgili derslerin birden fazla bulunması sebebiyle incelen ders sayısı ders bulunan üniversite sayısından fazladır.

**İsimleri tamamen aynı olmasa da içerik olarak aynı olan dersler tek bir başlık altında toplanmıştır.

redatındaki hasta güvenliği ve/veya kalite yönetimi üzerine var olan derslerin çalışmaları incelendiğinde; 2023 yılında Arslanoğlu ve Arslan'ın Türkiye' de dil ve konuşma terapisi lisans programlarında yürütülen kalite ve hasta güvenliği derslerinin incelenmesi çalışmasında, en çok dersin "İş sağlığı ve Güvenliği" üzerine olduğu görülmüştür. Bizim çalışmamızdaki verilerin sonuçlarına bakıldığında kalite, hasta ve çalışan güvenliği konularını içeren dersin en çok "İş Sağlığı ve Güvenliği" dersinde olduğu görülmektedir. Bu sonuç doğrultusunda bizim çalışmamızla uyumlu olduğu görülmüştür. Arslanoğlu ve Arslan'ın 2023 yılında Türkiye'de eczacılık fakültelerinde yürütülen kalite yönetimi ile ilgili derslerin

incelenmesi çalışmasının bizim çalışmamızla uyumlu olduğu görülmektedir. Bu çalışmada üniversitelerin müfredatında kalite, hasta ve çalışan güvenliği ile ilgili derslerin AKTS'nin 2 olduğu görülmektedir^{15,16,17}. Bizim çalışmamızda da kalite, hasta ve çalışan güvenliği konularını içeren derslerin AKTS'nin 2 olduğu görülmektedir.

Arslan ve Basit'in 2021 yılında Türkiye'de hemşirelik lisans programlarında yürütülen kalite ve hasta güvenliği derslerinin incelenmesi çalışmasında, üniversitelerin müfredatında kalite, hasta ve çalışan güvenliği ile ilgili derslerin olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada bize üniversitelerin müf-

Tablo 4. Acil yardım ve afet yönetimi programı lisans eğitiminde müfredatında kalite ve hasta güvenliği dersinin yer aldığı üniversiteler	
Dersin Adı	Müfredatında Dersin Yer Aldığı Üniversiteler
Yönetim ve Organizasyon	Aksaray Üniversitesi Ardahan Üniversitesi Selçuk Üniversitesi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Trakya Üniversitesi Munzur Üniversitesi
Acil Hasta Bakımı	Aksaray Üniversitesi Ardahan üniversitesi Burdur Üniversitesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Munzur üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi Selçuk Üniversitesi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Girne Üniversitesi
Afetlerde Sağlık Yönetimi	Aksaray Üniversitesi Ardahan Üniversitesi Girne Üniversitesi
Tıbbi Atıkların Kontrolü	Ardahan Üniversitesi Selçuk Üniversitesi
İş Sağlığı ve Güvenliği	Aksaray Üniversitesi Ardahan Üniversitesi Burdur Üniversitesi Gümüşhane Üniversitesi Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Munzur Üniversitesi Sağlık Bilimleri Üniversitesi Selçuk üniversitesi Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Tekirdağ Namık Kemal Üniversitesi Trakya Üniversitesi
Sağlık Kurumlarında Kalite Yönetimi	Aksaray Üniversitesi Ardahan Üniversitesi
Toplam Kalite Yönetimi	Sağlık Bilimleri Üniversitesi

redatında kalite, hasta ve çalışan güvenliği ile ilgili derslerin bulunduğunu göstermiştir. Bu sonuç doğrultusunda iki çalışmanın sonuçları da uyum göstermektedir.

Yapılan çalışmalar ve bizim çalışmamız incelendiğinde sağlık üzerine eğitim veren farklı lisans programlarının müfredatında kalite ve hasta güvenliği üzerine derslerin olduğu görülmektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırmada bazı kısıtlılıklar karşımıza çıkmaktadır.

Araştırmada seçilen bazı değişkenler özelinde üniversitelerin web sayfalarında derinlemesine veri incelemesi yapılmış olmasına rağmen, çoğu üniversitedeki programların eğitim öğretim sürecinde vermiş olduğu dersler hakkında yeterli bilgiye ulaşılamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonuçlarına bakıldığında YÖK'e bağlı üniversitelerin Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programlarının birçoğu, yeterliliğe dayalı bir müfredat tasarımı ile kalite, hasta ve çalışan güvenliği konularını içeren bir eğitim sun-

maktadır.

Afet ve acil durumlar sonrasında, çok sayıda insana acil müdahale etmek ve iyileşmelerine yardımcı olmak amacıyla sunulan sağlık hizmetinde hastaların memnuniyeti ve güvenliği ön planda tutulmalıdır. Acil Yardım ve Afet Yönetimi lisans programlarında kalite, hasta ve çalışan güvenliği dersinin önemi düşünüldüğünde, afet ve acil durum sonrasındaki sağlık hizmeti sunumunda hasta memnuniyeti ve güvenliğinin önemi bir kez daha vurgulanmış olacaktır. Bahse konu ders müfredatında kalite, hasta ve çalışan güvenliği üzerinde daha fazla dersler koyularak daha sistematik bir işleyiş sağlanırsa, bölümden mezun olduktan sonra kalite, hasta ve çalışan güvenliğinin daha etkin, etkili ve verimli bir şekilde sağlanacağı düşünülmektedir.

Her programın kendi içerisindeki müfredat standardizasyonu oluşturulması gerektiği düşünülmektedir. Bu doğrultuda Yüksek Öğretim Kurulu'nun başkanlığında bölüm başkanlıkları, meslek dernekleri ve mezunların aynı platformda bulunduğu bir çalıştay organize edilerek, programların eğitim ve öğretim müfredatları standart hale getirilebilir ve akreditasyon çalışmaları başlatılabilir.

Etik

Etik komite onayı: Yok.

Bilgilendirilmiş onay: Yok.

Akran İncelemesi

İç ve dış inceleme yapılmıştır.

Yazarların Katkısı

Her iki yazar çalışmaya eşit katkı sunmuştur.

Çıkar Çatışması

Yazarlar herhangi bir çıkar çatışması beyan etmemektedir.

Finansman

Herhangi bir kurumdan fon desteği alınarak yapılmamıştır.

REFERENCES

1. Erkal T, Değerliyurt M. Türkiye'de afet yönetimi. *Doğu Coğrafya Dergisi*, 2009;14:147-164.
2. Yılmaz A. Türkiye'de afetlerde karşılaşılan sorunlar. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2012;1:61-81.
3. Karakuş U, Önger S. 8. sınıf öğrencilerinin doğal afet ve afet eğitimi kavramını anlama düzeyleri. *Tarih Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi*, 2017;6:482-491.
4. Abdullellah A. A new scale for disaster nursing core competencies: Development and psychometric testing. *Australasian Emergency Nursing Journal*, 2016;19:11-19.
5. Ergünay O, Özmen B. Afet yönetimi açısından Van depreminden elde edilen dersler. 2. Türkiye Deprem Mühendisliği ve Sismoloji Konferansı, Hatay, Türkiye, 25-27 Eylül 2013.
6. Maya İ, Çalışkan C. Evaluating disaster education and training programs at the level of undergraduate degree in the world and Turkey sample. *Turkish Studies*, 2016;11:579-604.
7. Ovalı F. Hasta güvenliği yaklaşımları. *Performans ve Kalite Dergisi*, 2010;1:33-43.
8. Oksay A, Kılınc M, Sayhan M. Sağlık çalışanlarında hasta güvenliği kültürü algısının değerlendirilmesi üzerine bir araştırma. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2019;19:455-475.
9. Zerenler M, Ögüt A. Sağlık sektöründe algılanan hizmet kalitesi ve hastane tercih nedenleri araştırması: Konya Örneği. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2007;18:501-519.
10. Ulusoy H, Gökmen Kavak D, Tosun N, Aydın Ş. Üniversitelerin sağlıkla ilgili lisans programlarında kalite eğitimi: Türkiye Örneği. *Sağlıkta Performans ve Kalite Dergisi*, 2018;2:87-102.
11. Day L, Smith E. Integrating quality and safety content into clinical teaching in the acute care setting. *Nursing Outlook*, 2007;55:138-143.
12. Greiner AC, Knebel E. Health Professions Education: A Bridge to Quality, Institute of Medicine. Washington; 2003.
13. Altındiş S, Ergin A. Kalite Bağlamında Sağlık Personeli Eğitimi. *Sakarya Tıp Dergisi*, 2018;8:157-169.
14. Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü Basın Duyurusu. 19.10.2020 <https://shgmkalitedb.saglik.gov.tr/TR,56787/basin-duyurusu-kalite-dersinin-yok-mufredatina-eklenmesi.html>.
15. Arslanoğlu A, Arslan Z. Türkiye' de dil ve konuşma terapisi lisans programlarında yürütülen kalite ve hasta güvenliği derslerinin incelenmesi. *J 5N1 Quality*, 2023;1:46-56.
16. Arslan S, Basit G. Türkiye'de Hemşirelik Lisans Programlarında Yürütülen Kalite ve Hasta Güvenliği Derslerinin İncelenmesi. *Sağlık ve Hemşirelik Yönetimi Dergisi*, 2021;8:252-262.
17. Arslanoğlu A, Arslan Z. Türkiye'de Eczacılık Fakültelelerinde Yürütülen Kalite Yönetimi ile İlgili Derslerin İncelenmesi. *Beykent Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2023;16:62-75. DOI:10.18221/bujss.1260722.

EKLER

Ek: 1 Veri Toplama Aracı										
Üniversite Adı	Kalite ile ilgili Ders Var/Yok	Dersin Adı	Zorunlu/Seçmeli	AKTS	Yarıyıl	Uygulama Var/Yok	Dersin İçeriği	Dersin Dili	Kullanılan Öğretim Yöntemi	Dersi Veren Öğretim Elemanın Unvanı